

Til
Finansdepartementet

Vår dato: 28.08.2023

Deres dato:

Vår referanse: 25301

Deres referanse: [Deres referanse]

Hørings svar – Høringsnotat Priseråd for havbruk og fastsetting av bruttoinntekt i grunnrenteskatten

Sjømat Norge viser til *høringsbrev fra Finansdepartementet* av 29. juni 2023 om opprettelsen av et lenge bebudet priseråd for havbruk og fastsetting av brutto inntekt i den nye grunnrenteskatten.

Sjømat Norge er Norges største sjømatorganisasjonen, og organiserer blant annet en stor andel av de norske havbruksselskapene og tilhørende bransjer, inkludert leverandørindustri og tjenesteleverandører til havbruket. Vi har nær 900 medlemsbedrifter, og disse representerer omtrent 21.000 ansatte. Sjømat Norge er en landsforening i Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO).

Vedlagt følger vårt hørings svar.

Med hilsen
Sjømat Norge

Geir Ove Ystmark
adm. dir.

Innhold

1. Sammendrag	3
1.1. Særlig om forskjellen mellom petroleumsprodukter og laks, ørret og regnbueørret	6
1.2. Særlig om normering av kostnader	9
1.2.1. Variasjoner i pris mellom slakterier	10
1.2.2. Grad av internkjøp og eksterne kunder	12
1.2.3. Sjømat Norge advarer mot bruk av normkostnader	13
1.3. Særlig om konkurransemessige deler ved bruk av Fish Pool	14
1.4. Sjømat Norges anbefaling	15
2. Skatteavregningspris (normprisen)	16
2.1. Skatteavregningspris for løpende salg i spotmarkedet	16
2.1.1. Særlig om spotsalg av bearbeidede produkter	17
2.1.2. Særlig om ørret og regnbueørret	18
2.2. Skatteavregningspris for fastpriskontrakter og avtaler om finansiell sikring	18
2.2.1. Særlig om fastpriskontrakter for ikke-bearbeidede produkter	18
2.2.2. Særlig om fastpriskontrakter for bearbeidede produkter	20
2.3. Fastsettelse av ukentlige normpriser for salg på spot	20
3. Priserådet, sekretariatsfunksjon, saksbehandlingsregler og klage	21
5. Rapporteringskrav	22
6. Oppsummering	23

Hørings svar – Høringsnotat Priseråd for havbruk og fastsetting av bruttoinntekt i grunnrenteskatten

1. Sammendrag

Innledende refleksjoner

Sjømat Norge vil sterkt advare mot Finansdepartementets foreslåtte normpriseråd og fastsetting av bruttoinntekt i den nye grunnrenteskatten på norsk havbruk. Forslaget innebærer at grunnrenteinntekten vil bli fastsatt med høy risiko for at selskapene må betale skatt på en inntekt de ikke har. Dette vil vi illustrere i denne hørings svaret. Basert på at den nye grunnrenteskatten allerede er innført, vil Sjømat Norge anbefale at grunnrenteinntekten baseres på faktiske salgspriser og faktisk verdi som selskapene fastsetter for inntektsåret 2023.

Det alminnelige skatterettslige utgangspunkt i Norge er at skattlegging skal bygge på skattyters foretatte disposisjoner og transaksjoner. Dette betyr, som Regjeringen presiserer i sin lovproposisjon om grunnrenteskatt, Prop. 78 LS (2022-23) «at skattyters fakturerte priser normalt legges til grunn ved skattefastsettingen av brutto salgsinntekt». Dette er et viktig prinsipp i skatteretten, fordi det gir næringslivets utøvere trygghet for at skattene blir basert på faktisk oppnådde priser, slik selskapene gjør for inntektsåret 2023. Skattemyndighetene har hjemmel i skatteloven til å fastsette formue eller inntekt ved skjønn, hvis skatteyters formue eller inntekt er redusert på grunn av direkte eller indirekte interessefellesskap med en annen person, selskap eller innretning. I så tilfelle skal formue eller inntekt fastsettes som om interessefellesskap ikke hadde forligget. Sjømat Norge er innforstått med at det vil kunne oppstå særlige kontrollbehov ved innføring av ulike skattesatser innenfor en omfattende og komplisert verdikjede, men kan vanskelig se at denne selvplågte utfordring fra myndighetene kan rettferdiggjøre avvik fra innarbeidede skatteretts- og rettferdighetsprinsipper, med innebygde mekanismer for kontroll og korreksjon. Sjømat Norge anbefaler derfor regjeringen å prioritere nødvendige midler til Skatteetaten for å gjennomføre flere kontroller av næringen.

Markedet for norsk laks er ikke automatisk til stede, men er bygget av bransjen selv, og ikke minst næringens kunder i eksportmarkedene. Dette samarbeidet innebærer sammensatte avtaler for salg av laks, og det er en for **grov** forenkling at laks er et standard produkt som selges enten i spotmarkedet eller på fastpriskontrakter. Det finnes et stort antall forskjellige typer laks underlagt ulike fôrings- og vekstregimer som gir ulik produktkvalitet tilpasset kunden. I tillegg er det et stort antall forskjellige type salgavtaler som kundene etterspør gjennom hele året. Avtaler som stadfester maksimum og minimum-pris for en gitt periode gjennom hele eller deler av avtalen, avtaler hvor man bruker snittpris for to eller flere uker med tilbakevirkende kraft, prisavtaler for diverse kampanjer til dagligvare med spesifikke krav til størrelse og, avtaler til butikk kampanjer på alt mellom 2-10 dager, avtaler som er øremerket filetproduksjon for både ferske og frosne produkter etc. Våre beregninger viser at norsk havbruk vil rapportere over 130 000 transaksjoner i året. Til sammenligning mottar Petroleumspriserådet om lag 1500 priser i året.

Mangfoldet av ulike kontraktstyper er viktig, og noe kundene etterspør. Det er helt vesentlig at dette ikke blir negativt påvirket da mangfoldet av kontrakter er viktig for å sikre videre markedsutvikling for norsk laks. Fastsettelse av inntektsgrunnlag for grunnrenteskatten vil ha påvirkning på næringens arbeid med å utvikle laksemarkedet videre. Det taper alle på – både næring og stat.

Sjømat Norge vil i første kapittel gi en samlet vurdering av regjeringens forslag. Våre viktigste innvendinger mot innholdet er:

- **Ikke reelle priser til tross for garantier fra statsministeren.** Statsministeren¹, finansministeren og andre representanter for regjeringen har flere ganger gjentatt at det er reell pris som skal legges til grunn for særbeskatningen av norsk havbruk. I forslaget fra departementet foreslås det for fastpriskontrakter at et prisråd skal sette normpris med utgangspunkt i fremtidsprisen på eksempelvis Fish Pool, ikke den faktiske fastpriskontrakten selskapet inngår. For løpende salg foreslås det satt en gjennomsnittspris/normpris basert på innrapporterte løpende salg og kostnader. Dette betyr prinsipielt og i praksis at selskapene risikerer å bli beskattet for priser de ikke oppnår i markedet, med mindre produksjonen og leveransen kommer inn under spesifikke unntaksregler.
- **Svært krevende rapporteringskrav.** For næringens utøvere vil kostnadene og kompleksiteten bli enda større enn for staten, som kan finansiere utgiftene over skatteseddelen. Enkelte selskap selger opp mot 500 ulike produktkategorier, kvaliteter og vekter i løpet av en normal arbeidsdag. Alle disse skal rapporteres til normprisrådet. Selskapene må ansette nye medarbeidere og engasjere kostbar ekstern bistand for å passe på at de tilfredsstiller prisråd og skattemyndigheter. Det er heller ikke sikkert at det vil være mulig å få tak i nok kvalifisert arbeidskraft for næringen. Særlig vil dette gå utover mindre oppdretterne med administrasjonskontorer i distriktene, da de vil ha større utfordringer med å rekruttere kompetent arbeidskraft enn de store aktørene med hovedkontorer i byene.
- **Forslaget påvirker utviklingen av markedet for norsk laks negativt. Det taper alle på.** Markedet for norsk laks er ikke automatisk til stede, men er bygget av bransjen selv og ikke minst næringens kunder i eksportmarkedene. Dette samarbeidet innebærer sammensatte avtaler for salg av laks, og det er en for grov forenkling at laks selges enten i spot eller på fastpriskontrakter. Departementets forslag til fastsettelse av inntektsgrunnlag for grunnrenteskatten vil påvirke næringens arbeid med å utvikle laksemarkedet og laks som produkt videre. Det taper alle på – både næring og stat.
- **Mulige konkurransemessige utfordringer knyttet til bruken av Fish Pool.** Selskapene i havbruksnæringen er selv ansvarlig for å overholde konkurransereglene i alle markedene der de er aktive, og de kan hverken unnskyldes eller forsvare brudd gjennom henvisning til reguleringer vedtatt av offentlige myndigheter. En frykt for at prisdannelsen på Fish Pool, på grunn av markedsplassens lave likviditet, enkeltaktørers dominans eller andre forhold, kan gi opphav til konkurranserettslige anklager, kan føre til at aktørene i enda mindre grad ønsker å benytte Fish Pool. Departementet bør derfor utrede de konkurransemessige forholdene for å unngå at det etableres en ordning som reiser konkurransemessige utfordringer eller regulatorisk risiko for selskapene i noen av de mange jurisdiksjonene de opererer i. En utestengelse fra for eksempel det europeiske eller amerikanske markedet vil få fatale konsekvenser for norsk havbruksnæring.

¹ <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/wA3aOM/stoere-besoekte-laksebransjen-over-100-prosent-skatt>

- **Bruk av normkostnader/sjablongfradrag vil kunne føre til overbeskatning.** Å benytte normerte kostnader og normert verdiskaping vil i mange tilfeller kunne innebære at det er et avvik mellom faktisk og skattemessig verdi av disse tjenestene. Dette kan igjen føre til et avvik mellom faktisk inntekt og inntekten som legges til grunn for beregning av skatt for oppdretter. En undersøkelse blant norske slakterier gjennomført av MENON Economics på oppdrag fra Sjømat Norge viser at det er et komplekst prisbilde innen hvert slakteri, men også et prisbilde med stor variasjon mellom slakterier. Sjømat Norge antar man vil finne samme prisvariasjon hos brønnbåtselskapene, transportselskapene, bløggebåtselskapene og kostnadene nyttet til innfrysing og pakking.
- **Ingen likhet mellom laks og olje.** I petroleumssektoren settes det normpriser på råolje for i underkant av 20 oljefelt. Det har ikke blitt satt normpriser på gass. I havbruk er det nærmere 1 000 lokasjoner. Mens det i oljenæringen er om lag 1 500 årlige transaksjoner som rapporteres inn til prisrådet er det anslagsvis over 130 000 transaksjoner årlig i laksenæringen som normprisrådet vil få tilsendt. I havbruk er det fisk av ulik kvalitet, vekt og biologi som igjen inngår i ulike verdikjeder, tillatelser og kontrakter. Noen selskap er små, andre større. Noen har integrerte verdikjeder, mens andre selger kun fisken. Havbruk er en særlig kompleks næring sett i forhold til petroleumsnæringen hvor det er mindre variasjoner med i hovedsak ett produkt, med én kvalitet per felt og salg.
- **Fish Pool er ikke representativ for salg av laks i fastpriskontrakter.** Markedsplassen Fish Pool har relativt små volumer og er kun relevant for en type fisk. Volumet som handles hos Fish Pool er gjennomgående lavt. Toppen av handelsvolumet var i 2011, og siden har handelstallene pekt nedover. Per i dag så utgjør det årlige handelsvolumet mellom 5-8 % av hele det eksporterte volumet laks fra Norge. Fish Pool sitt produkt er et homogent produkt for laks 3-6 kg av superior grad. Fastpriskontrakter per i dag gjøres på en rekke ulike produkter, kvaliteter, vektklasser og kombinasjoner av disse.
- **Få aktører bruker Fish Pool og likviditeten er lav. Fish pool er derfor sårbar for manipulasjon.** Dette kan medføre at norsk oppdrett får utfordringer med europeiske og amerikanske konkurransemyndigheter, og risikerer å bli utestengt fra viktige markeder for norsk oppdrettsfisk. Dersom det skjer, vil det ramme norske arbeidsplasser langs kysten hardt.
- **Det er urimelig at aktører som ikke omfattes av grunnrenteskatten skal kunne påvirke inntektsavregningen i oppdretternes grunnrenteskatt.** Av det snevre handelsvolumet på Fish Pool er ca. 30 % oppdrettere. Eksportører, foredlingsbedrifter og finansielle aktører utgjøre resten av volumet. Disse vil ønske å påvirke prisen i henhold til sine interesser. Skatten til oppdrettsselskapene bør ikke kunne påvirkes av andre aktører med sine egeninteresser.
- **Normpris på ukenivå vil gi feil skatteavregningspris.** Det er til tider stor variasjon i spotprisen i en og samme uke – opptil 22 kroner innenfor samme vekt og kvalitet. Mindre oppdrettere vil ha høyest risiko for urimelige utslag, ettersom mange typisk kun slakter fisk 1-2 dager i uken. Ved å sette normpris på ukenivå vil mange aktører derfor oppleve å måtte betale skatt på en inntekt de ikke har, noe statsministeren har sagt han forstår er

urimelig og lovet kysten han ville lytte til². Særlig om forskjellen mellom petroleumsprodukter og laks, ørret og regnbueørret

1.1. Særlig om forskjellen mellom petroleumsprodukter og laks, ørret og regnbueørret

Departementet viser i sitt høringsnotat til erfaringene med Petroleumsprisrådet og normpriser for petroleum. Innledningsvis er det verdt å påpeke at Petroleumsprisrådet har kompetanse til å fastsette normpriser for all petroleum. Til nå har det kun blitt fastsatt normpris for råolje, med et avgrenset unntak for propan i 2012.³ Det innebærer at man for gass legger de faktisk oppnådde prisene til grunn for beskatningen, på samme måte som havbruksselskapene skal i 2023.

Gass er et mer homogent produkt enn olje (og oppdrettsfisk), det er imidlertid større variasjoner i salgs- og kontraktsvilkår enn det som er tilfellet for oljenæringen. Det gjør at markedsverdien kan variere betydelig for ulike gasskontrakter. I markedet for råolje er det svært likvide råvarebørser både på spot og kontraktspriser. Det samme er ikke tilfellet for gass. Dette beskrives i Ot.prp.nr.1 (2005 – 2006) pkt. 23.5.2.2. hvor Finansdepartementet begrunner hvorfor det ikke er innført normpris for gass:

«Normprisen for olje fastsettes som et gjennomsnitt for hver oljekvalitet og hver måned. Som omtalt i avsnitt 23.2.2, er tørrgass et relativt homogent produkt, men forskjeller i avtalevilkårene i gasskontraktene kan gi betydelige utslag i markedsverdien av gassen. Markedsverdien må derfor vurderes ut fra kontraktsvilkårene, og en gjennomsnittsbetraktning for et felt eller en gruppe selskaper vil normalt ikke gi en markedsbasert gasspris. Ut fra at vilkårene i gasskontrakter er relativt heterogene, og at det i dag ikke er et likvid og transparent gassmarked, har departementet derfor kommet til at det nå ikke er hensiktsmessig å fastsette normpris for gass slik det i dag gjøres for olje.»

Videre i Ot.prp.nr.1 (2005 – 2006) viser Finansdepartementet til en liste med forhold som kan ha stor innvirkning på markedsverdien til tørrgass. Sjømat Norge har sammenstilt denne listen og andre argumenter i kap. 23.2.1. med situasjonen for laks, ørret og regnbueørret, og mener de samme argumentene for å ikke fastsette normpriser for gass gjør seg gjeldende også for laks, ørret og regnbueørret:

Tørrgass (Ot.prp.nr.1 (2005 – 2006))	Laks, ørret og regnbueørret
De fleste selskaper som opererer på norsk sokkel er integrerte selskaper som både driver sokkelvirksomhet og nedstrømsvirksomhet i Norge eller utlandet.	Mange selskaper som oppdretter langs norskekysten er integrerte selskaper som både driver oppdrett og nedstrømsvirksomhet (slakteri, transport mm) i Norge eller utlandet.
Selskaper som utvinner gass på norsk sokkel, står overfor en langt høyere skattesats enn i	Selskaper som oppdretter langs norskekysten, står overfor en langt høyere skattesats enn i

² <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/wA3aOM/stoere-besoekte-laksebransjen-over-100-prosent-skatt>

³ Se normpriser for propan (Kårstø) 2012: <https://www.regjeringen.no/no/tema/energi/olje-og-gass/petroleumsprisradet--og-fastsetting-av-n/id661459/>

nedstrømsvirksomheten. Selskapene har dermed sterke skatteincentiver til å overføre mest mulig inntekt fra norsk sokkel til nedstrømsvirksomheter	nedstrømsvirksomheten. Selskapene har dermed incentiver til å overføre mest mulig inntekt fra sjøfasen til nedstrømsvirksomheter
Selv om tørrgassproduktet fysisk sett er relativt homogent, er det store forskjeller i kontraktsvilkår som gjør at markedsverdien kan variere betydelig for ulike gasskontrakter	Selv om laks fysisk sett er relativt homogent, er laks et diversifisert produkt med ulike kvaliteter etc. I tillegg er det store forskjeller i kontraktsvilkår som gjør at markedsverdien kan variere betydelig for ulike laksekontrakter
Kontraktsvilkår som kan ha stor innvirkning på markedsverdien er for eksempel hvilket tidspunkt kontrakten ble inngått på. De største gassvolumene blir solgt i langsiktige avtaler	Kontraktsvilkår som kan ha stor innvirkning på markedsverdien er for eksempel hvilket tidspunkt kontrakten ble inngått på. Store laksevolumene blir solgt i langsiktige avtaler
Norsk gass selges på ulike landingssteder og til ulike kundegrupper. Salg til ulike markedssegmenter kan medføre ulik markedsverdi for gassen	Norsk laks selges på ulike landingssteder og til ulike kundegrupper. Salg til ulike markedssegmenter vil medføre ulik markedsverdi for laks.
Avtalene har også ulik leveringsprofil, noe som kan påvirke salgsverdien. Det er vanlig å avtale at gasskjøperen får en viss fleksibilitet i avtaksprofilen innenfor døgnet og gassåret. Denne fleksibiliteten kan ha en betydelig verdi da kjøperne kan tilpasse avtaket etter varierende behov i markedet, eller veksle mellom ulike leveranskilder ved forskjeller i gassprisen. Graden av fleksibilitet i kontrakten har dermed stor innvirkning på markedsverdien.	Avtalene har også ulik leveringsprofil, noe som kan påvirke salgsverdien. Det er vanlig å avtale en viss fleksibilitet i leveringsprofilen innenfor døgnet, uken og året. Denne fleksibiliteten kan ha en betydelig verdi da kjøperne kan tilpasse levering etter varierende behov, eller veksle mellom ulike oppdrettsregioner ved forskjeller kvaliteten og størrelsen på laks. Graden av fleksibilitet i kontrakten har dermed stor innvirkning på markedsverdien.
For kjøper har leveransesikkerhet stor betydning og kan påvirke salgsverdien.	feltene kan ha store forskjeller i produksjonsprofil og leveransesikkerhet. Et selskap med andeler i flere gassfelt kan ha mulighet til større fleksibilitet og dermed tilby kjøper større leveransesikkerhet.
I tillegg har laks følgende faktorer som øker kompleksiteten videre:	
	D. Kvalitetssorteringer Laks sorteres etter fire hovedkvaliteter, (SUP,ORD,PROD A, PROD B) hvor hver kvalitet operer med egen prising som kan variere stort innenfor uke, måned og år.
	E. Merkevarer Laks er ikke en «commodity» på samme måte som tørrgass, og et stort antall merkevarer bidrar til forskjell i priser.
	F. Sertifiseringer Det finnes i dag et vidt antall sertifiseringer som bidrar til forskjellige prisinger av laks.

	<p>G. Differensiering på fiskefôr Dagens laksefôr er ikke homogent, og det er et stort antall tilpasninger og oppskrifter med forskjellige innsatsfaktorer. Dette er en bevisst strategi fra oppdretterne for å kunne differensiere produktene og oppnå høyere prising.</p>
	<p>H. Differensiering med teknologi. Oppdrett av laks er stadig i utvikling med ny teknologi, og flere satser bevisst på nye metoder for å differensiere sluttproduktet i markedet. Vi ser allerede nå forskjellige prisnivåer og markedsføring av laks produsert med havteknologi (som Ocean Farm), lukket merd systemer, semi-lukket systemer etc.</p>
	<p>I. Partnerskap utenfor krysseierskap. Partnerskap mellom oppdrettere og foredlere/dagligvarekjeder er vanlig for å utvikle markedet sammen. Partene er ikke i eierskap sammen, men kommer frem til en samarbeidsmetode som ivaretar begge interesser. Slike partnerskap består av en mengde produkter, avtaler om kampanjer, forskjellige leveringsbestemmelser. For eksempel kan oppdretter akseptere lavere pris hvis kjøperen i partnerskapet også kjøper et avtalt volum med lave vekter, eller et større volum i en periode der oppdretter har uforutsett høyt slaktevolum på grunn av biologiske utfordringer. Disse «pakkebaserte» er svært viktig for å bevare verdiskapingen i oppdrettsnæringen.</p>

Det er ingen råvarebørs for spotsalg av laks og ørret, og en svært lite likvid råvarebørs for fremtidskontrakter. Det finnes derfor ingen referansepriser for laks og ørret som egner seg som utgangspunkt for normpriser hverken for spotsalg eller kontrakter. Finansdepartementets argumenter mot normpris på gass gjør seg dermed gjeldende med tyngde også for laks og ørret.

Sjømat Norge vil også peke på at det i oljenæringen, som Petroleumsprisrådet fastsetter normpris for i dag, var det årlige produksjonsvolumet i Norge 720 000 000 fat i 2022. Samme år ble det produsert 1 365 390 000 kg sløyd laks. Den produserte oljen fordelte seg på om lag 1 500 transaksjoner, mens den sløyde laksen fordelte seg på over 136 500 transaksjoner. Det viser at et normpriseråd for havbruk vil få et betydelig høyere volum av rapporterte transaksjoner enn det petroleumsprisrådet får. Vi ser i tillegg at antallet månedlige transaksjoner som må tilbakeregnes til normprispunktet er antatt å være om lag 65 i måneden for råolje og over 11 000 i måneden for laks. Det er få salg på merdkant, og prosentandelen som selges på normpristidspunktet er vurdert til henholdsvis 30 – 40 % for råolje og 2 % for laks.

Sjømat Norge savner kartlegging og vurdering av egenskapene ved handelen med laks og ørret, slik det ble gjort ved vurderingen av normpris for gass. Som vi har vist over gjør Finansdepartementets argumenter mot normpris på gass gjør seg gjeldende med tyngde for laks- og ørret - som har en ytterligere kompleksitet enn hva tilfellet er for tørrgass. Det er betenkelig at dette ikke er illustrert av departementet i høringsnotatet. Et normpriseråd for havbruk vil i også måtte håndtere et langt høyere antall transaksjoner og en større variasjon i produkter og kontrakter enn det som er tilfellet i oljenæringen. Når markedet i tillegg er mer fragmentert mener vi det er klart at en normpris basert på et gjennomsnitt ikke vil fange opp variasjoner i pris som følger av denne kompleksiteten.

Sjømat Norge mener at det er stor fare for at et normprissystem vil føre til at selskaper blir skattlagt av en inntekt de ikke har. Det er også verdt å påpeke at jo færre transaksjoner du har per uke (foreslått normprisintervall), jo høyere er risikoen for å bli beskattet feil. Slik sett vil risikoen for de minste aktørene i bransjen være størst.

1.2. Særlig om normering av kostnader

Det fremgår av § 19-5 første ledd bokstav a at brutto inntekt skal «settes til markedsverdien ved merdkanten av solgt laks, ørret og regnbueørret multiplisert med slaktevolum». I Prop. 78 LS (2022-2023) Grunnrenteskatt på havbruk uttalte departementet følgende:

«Departementet foreslår at skatteavregningsprisen skal fastsettes ved merdkanten. Det innebærer at grunnrenteinntekten anses innvunnet når fisken passerer dette stedet. I mange tilfeller vil det ikke foreligge en observerbar markedspris ved opptak fra merden, fordi fisken først selges til en ekstern part etter slakt, transport eller bearbeiding. Det må da justeres for eventuell verdiøkning etter merdkanten for å unngå at verdiøkning fra aktiviteter etter sjøfasen kommer til beskatning i grunnrenteskatten.»

Også etter forslag til skatteloven § 19-5 nytt tredje ledd, som er vedtatt av Stortinget, men ikke er tredd i kraft, skal en pris fastsatt av et prisråd svare til markedsverdien ved merdkanten.

I omtale av fradragsrett på side 49 i proposisjonen skriver departementet:

«Som omtalt i punktene 5.6.1 og 5.7.1 vil inntekter og kostnader for aktiviteter etter merdkanten hensyntas i markedsverdien ved fastsettelse av bruttoinntekten i grunnrenteskatten. Kostnader for aktiviteter etter skatteavregningspunktet skal derfor ikke komme til fradrag i grunnrenteskatten, fordi de allerede er tatt hensyn til i fastsettelsen av bruttoinntekten. Denne endringen sammenlignet med høringsnotatet [om Grunnrenteskatt på havbruk av 28. september 2022] kommer av at skatteavregningspunktet nå er satt på merdkanten.»

I tillegg skriver departementet på side tre i høringsdokumentet at «Det foreslås at prisrådet verdsetter all laks, ørret og regnbueørret til spotmarkedspriser på slaktetidspunktet, etter kvaliteter og vektklasser. Spotmarkedsprisene rådet fastsetter vil ta utgangspunkt i selskapenes oppnådde priser, supplert med annen tilgjengelig markedsinformasjon. Disse spotmarkedsprisene vil utgjøre skatteavregningsprisene til oppdretterne for løpende salg i spotmarkedet.»

Det eksisterer ikke en spotmarkedspris på slaktetidspunktet for laks, ørret og regnbueørret. Det eksisterer heller ikke et sammenlignbart salgs- eller kjøpspunkt som næringen som helhet benytter seg av. Det er derfor ikke mulig å sette en spotpris ved slaktetidspunktet for de mange ulike kategoriene og vektklassene som eksisterer i havbruket uten at flere aktører vil oppleve å bli

beskattet for en inntekt de ikke har – stikk i strid med løftene fra statsministeren og finansministeren.

I tillegg til at det ikke eksisterer en spotmarkedspris på slaktetidspunktet, legger departementet opp til at prisrådet kan fastsette kostnadene som oppstår mellom merdkanten og slaktetidspunktet (heretter "pakkerikanten") for å sette en skatteavregningspris som svarer til markedsverdien ved merdkanten, jf. over. Dette er kostnader knyttet til blant annet ilandføring, transport, slakt, innfrysing, og pakking. I tillegg må det settes en rekke normpriser som tar utgangspunkt i de ulike kvalitetene, vektclassene, produktklassene og sertifiseringene.

Sjømat Norge vil igjen understreke at norsk havbruksnæring er representert langs hele norskekysten med ulike verdikjeder. Å benytte normerte kostnader vil i mange tilfeller kunne innebære at det er et avvik mellom faktisk og skattemessig verdi av disse tjenestene. Dette kan igjen føre til et avvik mellom faktisk inntekt og inntekten som legges til grunn for beregning av skatt for oppdretter. Det kan rent faktisk også være krevende å etablere relevante normkostnader dersom variasjonen er stor gjennom året, på tvers av aktører og med ulik respons til ulike ekstraordinære hendelser. I hvilken grad kostnadene i denne delen av verdikjeden varierer er derfor relevant beslutningsinformasjon.

For å få belyst graden av variasjon ble det utarbeidet en spørreundersøkelse til slakteriene og brønnbåtrederiene i oppdrettsnæringen. Utarbeidelsen, gjennomføringen og analysen er gjennomført av MENON Economics på oppdrag fra Sjømat Norge.

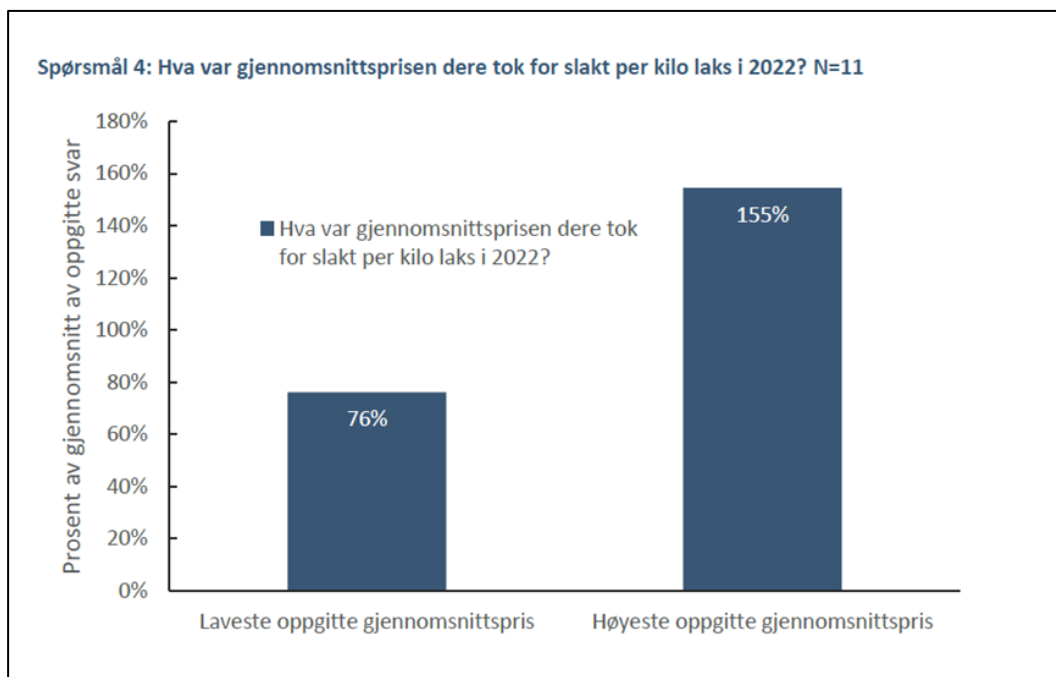
Vi distribuerte undersøkelsen til 44 slakterier og 21 brønnbåtrederier. For brønnbåtrederiene fikk vi for få svar til å kunne gjengi relevante resultater. I det følgende presenterer vi derfor kun resultatene fra slakteriene.

Undersøkelsen omhandler i all hovedsak prisvariasjoner internt i slakterier og mellom slakterier. I tillegg vurderes dette opp mot hvorvidt slakteriene både utfører tjenester for eksterne kunder og/eller oppdrettselskaper som opererer i samme konsern som slakteriet. Dersom variasjonen er stor langs begge dimensjoner blir det nærmest umulig å identifisere faktorer som kan benyttes for å etablere en relevant normkostnad/normpris for slakterikostnader. Det samme argumentet gjelder for andre kostnader som påløper mellom merdekanten og punktet for prising av laksen i markedet.

Undersøkelsen ligger vedlagt i Vedlegg 1, men vi vil under å referere hovedfunnene:

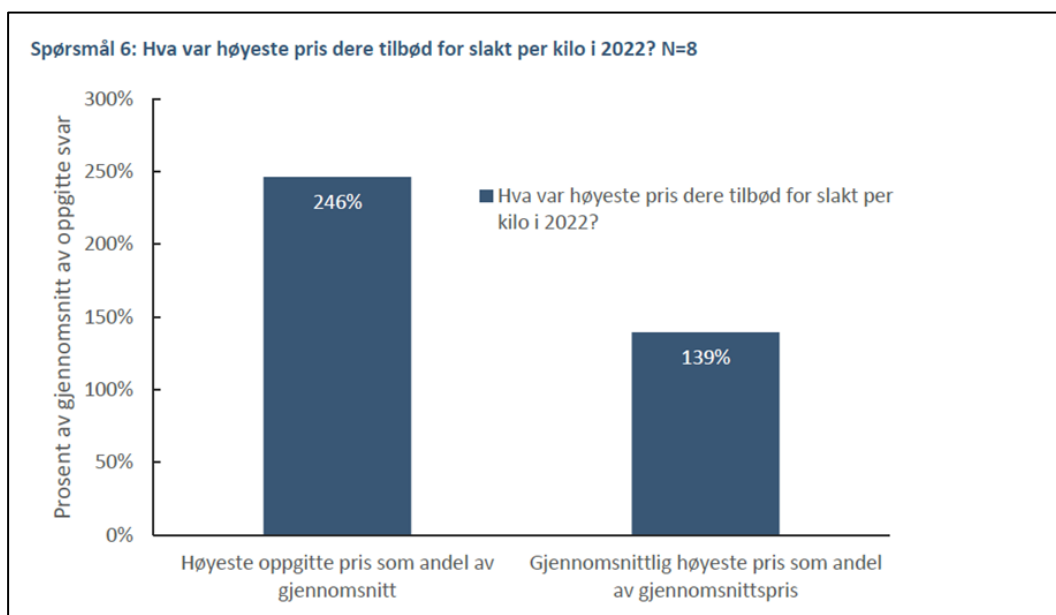
1.2.1. Variasjoner i pris mellom slakterier

En sentral kostnad som normpirsrådet må forholde seg til er slakterikostnadene. I figuren under ser vi derfor på variasjon i gjennomsnittspriser mellom slakterier.

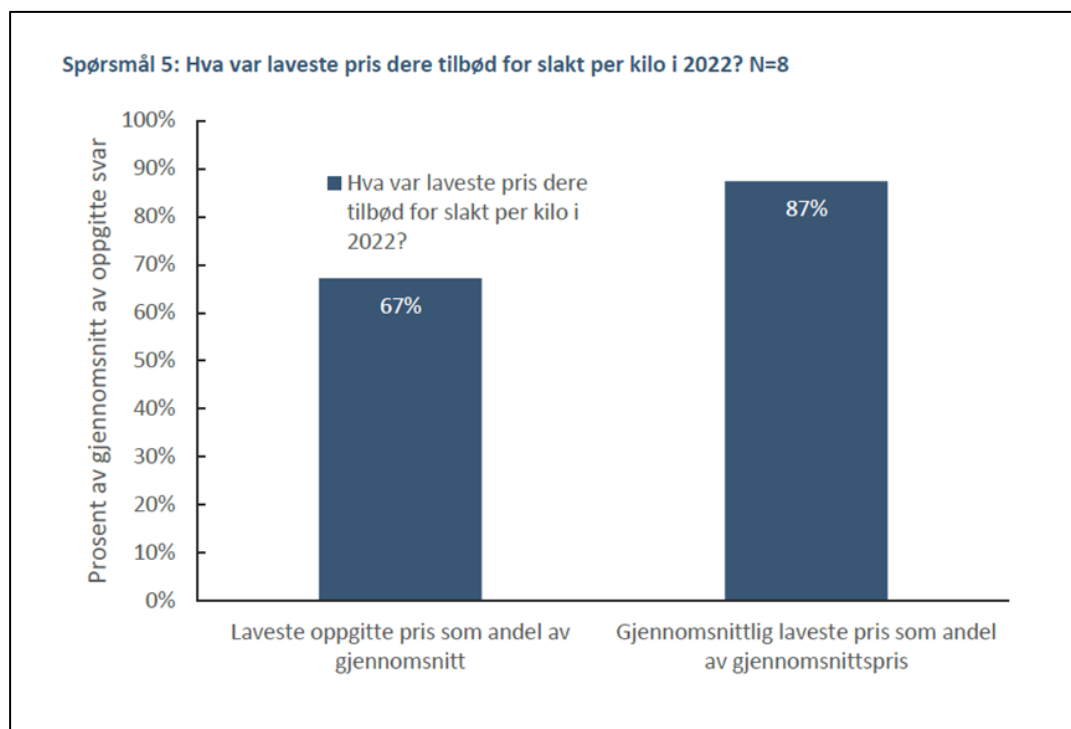
Vi ser at laveste gjennomsnittspris ligger 24 prosent under snittet for alle. Den høyeste ligger 55 prosent høyere enn snittet for alle. Dette forteller at det ikke bare er et komplekst prisbilde innen hvert slakteri, men også et prisbilde med stor variasjon mellom slakterier. Det kan være drevet av geografi, noe vi ikke klarer å identifisere, men høyst sannsynlig er det også drevet av slakterienes størrelse og alder/produktivitet. En normregulering av slaktekostnader må med andre ord klare å skille mellom hva som er drevet av slakterispesifikke drivere og hva som er styrt av variasjoner internt i slakteriet gjennom året.

I figurene under nyanserer vi ytterligere variasjonen mellom slakteriene. Her ser vi på variasjon i laveste pris på tvers av slakteriene.

Slakteriet med høyeste oppgitte pris av alle hadde en pris som var 246 prosent av gjennomsnittsprisene for alle slakterier. Hvis vi bare sammenligner med høyeste tilbudte pris hos alle så er avviket mye mindre (39 prosent).

Den som oppgir laveste prisnivå av alle har en pris som ligger 33 prosent lavere enn gjennomsnittet for alle priser. Det er ikke så voldsomt lavt og bekrefter igjen at det ikke er de lave prisene som skaper variasjon. Søylen til venstre viser avviket mellom denne laveste prisen og snittet for den laveste prisen hos alle andre slakterier. Avviket er lite.

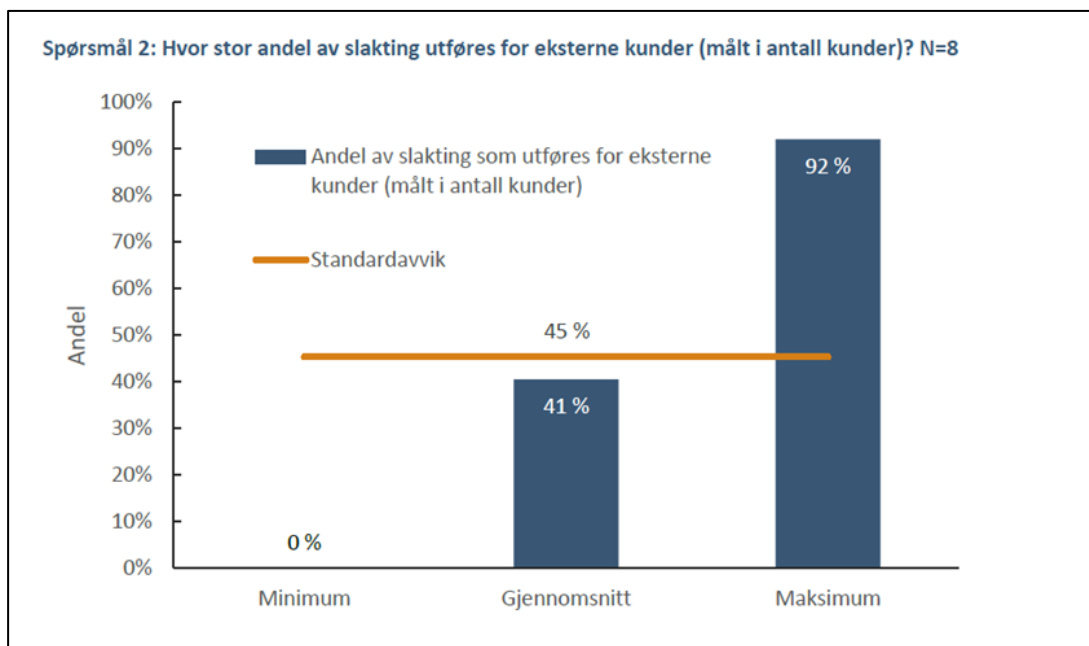

1.2.2. Grad av internkjøp og eksterne kunder

Respondentene ble stilt spørsmål om de utfører interne oppdrag (altså om fisken de kjøper er fra oppdretter innenfor samme konsern) og i hvilken grad de også har eksterne kunder.

90 prosent av våre 11 respondenter utfører interne oppdrag. Dette er en marginalt høyere andel enn i populasjonen vår på 44 slakterier, hvor vi anslår at andelen slakterier som er del av et integrert konsern er omtrent 85 prosent.

Alle disse fikk spørsmål om hvor stor andel av slaktingen deres som er fra eksterne kunder, henholdsvis målt i antall kunder og slaktevolum. Resultatet er gjengitt i figuren under.

Noen av slakteriene betjener kun egen oppdrettsvirksomhet, men i gjennomsnitt er 41 % av kundene til respondentene eksterne oppdrettere. Det er imidlertid stor variasjon, og standardavviket er på hele 45 %.

Når vi måler basert på slaktevolum er andelen eksterne noe lavere. Her er gjennomsnittet på 20 %, og standardavviket er igjen noe høyere på 22 %.

Når disse to figurene ses i sammenheng, forteller de at slakterienes eksterne kunder står for en lavere del av volumet enn de interne. Med andre ord kjøper slakteriene i snitt mer laks fra kunder som hører til samme konsern som seg enn fra eksterne kunder. Spredningen på tvers av slakteriene ser imidlertid ut til å være relativt lik enten vi måler etter antall kunder eller volum.

Det er verdt å merke seg at internprisen og eksterntprisen varierer også på bakgrunn av strukturen i slakteritjenestene i næringen. Enkelte priser eksterntprisen lavere da priskravet her vil være å dekke de variable kostnadene og *noe* av de faste kostnadene, mens det ikke er tilfelle for de interne prisene.

1.2.3. Sjømat Norge advarer mot bruk av normkostnader

Sjømat Norge vil advare sterkt mot at det opprettes et normpirsråd som skal sette normpriser, normkostnader og normverdiskaping, og deler departementets vurdering i lovproposisjonen til Stortinget, Prop. LS 78 (2022-23), der departementet aviser slike kostnadsmessige sjablongfradrag (normkostnader), blant annet med den begrunnelse at «det er et mål at grunnrenteskatten skal treffe mest mulig presist.»⁴ Departementet forslår derfor «at aktørenes egne kostnader legges til grunn. Sjablongfradrag vil generelt medføre risiko for at skatteplikten for det

⁴ Prop. 78 LS (2022-2023), side 49.

enkelte skattesubjekt gir for store avvik fra selskapets reelle overskudd. Sjablongfradrag for kostnader er heller ikke benyttet i grunnrenteskattene for vannkraft eller petroleum⁵». Videre påpekes at «inntekter og kostnader for aktiviteter etter merdkanten (vil) hensyntas i markedsverdien ved fastsettelse av bruttoinntekten i grunnrenteskatten⁶».

For 2023 skal selskapene selv sette markedsverdien av fisken ved merdkanten til bruk ved inntektsfastsettingen. Dersom fisken er solgt etter merdkanten, må selskapene justere prisen slik at den representerer en uavhengig markedspris ved merdkanten.

Som omtalt i Prop. 78 LS (2022 – 2023) skal selskapene ved beregning av markedsverdien ved merdkanten ta hensyn til alle forhold som kan ha påvirket prisen. Vurderingen tilsvarer den som gjelder ved fastsetting av armlengdeprisen etter skatteloven § 13-1 og OECDs retningslinjer for internprising. Disse retningslinjene beskriver flere ulike metoder for å fastsette internpriser i tråd med armlengdeprinsippet. En kan for eksempel ta utgangspunkt i sammenlignbare, uavhengige salg ved eller nær merdkanten, eller trekke fra verdiøkning på fisken som stammer fra aktiviteter etter at fisken tas opp av merden og frem til salget. Dermed vil ev. kostnader til verdiøkende aktiviteter etter merdkanten allerede være hensyntatt i prisen og det skal ikke gis ytterligere fradrag for dette i grunnrenteskattegrunnlaget.

1.3. Særlig om konkurransemessige deler ved bruk av Fish Pool

Departementet skriver på side 9 og 10 i høringsnotatet at fremtidsprisene på Fish Pool vil kunne anses som en særlig egnet kilde til informasjon når prisrådet skal fastsette normpriser:

“En annen mulighet er at prisrådet fastsetter markedsmessige skatteavregningspriser også for fastpriskontrakter. Her kan man se for seg ulike metoder for treffsikkert å finne markedsverdien av fastpriskontraktene. Et formålstjenlig og egnet utgangspunkt vil for eksempel være fremtidsprisene på Fish Pool, som forklart under.» (side 9)

...

«Departementet foreslår at prisrådet kan ta utgangspunkt i fremtidspriser på en uavhengig markedsplass for verdsettelse av fastpriskontrakter, eksempelvis som Fish Pool. Da vil grunnrenteskatten baseres på markedsverdien av fisken ved inngåelse av kontrakten, og ikke den løpende spotmarkeds-prisen når laksen slaktes, som kan bli betydelig høyere eller lavere enn hva som var avtalt tilbake i tid.» (side 10).

Sjømat Norge vil senere i dette notatet peke på at Fish Pool har et lavt volum (5-8 % av lakseeksportvolumet) og er kun relevant for en type fisk (3-6 kg superior grad). Videre ønsker vi å peke på at få aktører bruker Fish Pool og at det er en handelsplass med lav likviditet. Det siste kan gjøre Fish Pool sårbar for manipulasjon, ettersom enkeltaktører kan få for stor påvirkning på prisfastsettelsen.

⁵ Prop. 78 LS (2022-2023), side 49.

⁶ Prop. 78 LS (2022-2023), side 49.

Sjømat Norge mener departementets forslag reiser konkurransemessige bekymringer som bør utredes og gjennomgås for å sikre at ikke selskapene risikerer konkurranserettslige etterspill i noen av de mange jurisdiksjonene de opererer i, dersom normpriserådet blir vedtatt. En utestengelse fra for eksempel det europeiske eller amerikanske markedet vil få fatale konsekvenser for norsk havbruksnæring.

Sjømat Norge viser til beskrivelsene av Fish Pool som markeds plass nedenfor og til den juridiske vurderingen i Vedlegg 2.

1.4. Sjømat Norges anbefaling

Sjømat Norge vil sterkt anbefale at det ikke innføres normpriser og dermed heller ikke etableres et normpriseråd for normering av markedsverdi på laks, ørret og regnbueørret ved merdkanten til bruk i beregningen av den ekstra grunnrenteskatten i havbruk. Sjømat Norge anbefaler at man følger alminnelige skatterettslige prinsipper og at selskapene legger til grunn de faktiske kostandene de har og inntektene de oppnår i markedet. Selskapene vil da ta utgangspunkt i disse og beregne en pris på merdkanten i tråd med skatteloven og OECDs retningslinjer for internprising. Dette er regelverket som næringen også forholder seg til i skatteåret 2023. Sjømat Norge mener derfor det ville vært fornuftig av myndighetene å gjennomføre en evaluering av erfaringene med dagens regelverk før man vurderer innføringen av et nytt regelverk eller justeringer i det eksisterende.

Havbruksnæringen gjennomfører allerede i dag en rekke transaksjoner hvor næringen forholder seg til OECDs retningslinjer for internprising. Disse sikrer at priser blir fastsatt i henhold til det såkalte armlengdeprinsippet («markedsmessige vilkår»). Skattemyndighetene kan kontrollere næringens bruk av internpriser. Avviker vilkårene fra det som ville blitt avtalt mellom uavhengige parter kan skattemyndighetene foreta skjønnsfastsettelse. Det er verdt å påpeke at dette gjelder i flere næringer og for flere transaksjoner hvor det er ulike skattesatser. Sjømat Norge er kjent med at Skatteetaten, divisjon for innsats, avdeling storbedrift, vil vurdere bruk av ulike virkemidler, herunder etterkontroller, i forbindelse med innføringen av grunnrenteskatt på havbruk. Sjømat Norge støtter at det gjennomføres etterkontroller og kontroller, og oppfordrer derfor regjeringen å prioritere nødvendige midler til Skatteetaten for å gjennomføre flere kontroller av næringen. En særordning for havbruk vil slik vi viser i dette høringssvaret bidra til konflikt og uklarhet, og priser som fraviker det selskapene oppnår i markedet, til dels systematisk.

Sjømat Norge er sterkt tvilende til de forenklingssyn som departementet fremhever for innføring av den skisserte normprismodellen. For utøverne vil ordningen bli langt dyrere og administrativt krevende enn dagens løsning. Videre vil det først ved fastsettelsen av normpris bli klart om det faktisk settes normpris for det aktuelle salget, eller om rådet velger å ikke fastsette normpriser. Alle bedrifter må derfor etablere kostbare systemer og rutiner for å håndtere både normpriser og de tilfeller hvor det ikke fastsettes normpris.

For myndighetene vil også ordningen medføre økte kostnader og økt bemanning både hos skattemyndighetene, departementet og i Fiskeridirektoratet. Det er vanskelig å se at disse kostnadene vil oppveie det merarbeid som uten dette nye byråkratiet vil følge av et kontrollbehov som ellers må håndteres innenfor rammene av gjeldende skatterett.

Derfor må departementet veie den begrensede fordelene ved å benytte normpriser opp mot de vesentlige ulempene. Dette taler for at departementet bør gå bort fra etableringen av et

normpriser og heller la selskapene benytte faktiske salgspriser og faktiske kostnader, slik de gjør i 2023. Skattemyndighetene vil da fremdeles ha adgang til skjønnsmessig fastsettelse av inntekten i tilfelle det foreligger reduksjon på grunn av interessefellesskap.

Sjømat Norge tilrår følgende oppfølging av departementets forslag:

FAKTISKE PRISER LEGGES TIL GRUNN FOR SÆRSKATTLEGGINGEN: Departementets forslag er ikke gjennomførbart på grunn av næringens komplekse verdikjede og uten stor risiko for overbeskatning, mulige anklager om prissamarbeid, økte kostnader og økt byråkrati. I tillegg er sentrale deler av forslaget ikke tilstrekkelig utredet eller konkretisert. Løsningen med egenfastsetting i den nye grunnrenten i 2023 bør evalueres før man eventuelt diskuterer konkrete forslag til endringer i skattesystemet.

2. Skatteavregningspris (normprisen)

2.1. Skatteavregningspris for løpende salg i spotmarkedet

Departementet skriver på side tre i høringsdokumentet at «*Det foreslås at prisrådet verdsetter all laks, ørret og regnbueørret til spotmarkedspriser på slaktetidspunktet, etter kvaliteter og vektklasser. Spotmarkedsprisene rådet fastsetter vil ta utgangspunkt i selskapenes oppnådde priser, supplert med annen tilgjengelig markedsinformasjon. Disse spotmarkedsprisene vil utgjøre skatteavregningsprisene til oppdretterne for løpende salg i spotmarkedet.*»

Videre står det i departementets forslag til endringer i skatteloven § 19-5 at tredje ledd skal lyde: «*Til bruk ved fastsettingen av brutto inntekt etter første ledd bokstav a og d kan et prisråd for havbruk, felles for flere eller for et enkelt salg, med bindende virkning fastsette en **skatteavregningspris** for laks, ørret og regnbueørret som produseres i henhold til akvakulturtillatelse som nevnt i § 19-1. Prisen skal svare til markedsverdien ved merdkanten av laks, ørret og regnbueørret.*»

Det eksisterer ikke en spotmarkedspris på slaktetidspunktet for laks, ørret og regnbueørret. Det eksisterer heller ikke et sammenlignbart salgs- eller kjøpspunkt som næringen som helhet benytter seg av. Prisene enkelte oppdrettere oppnår ved pakkerikanten varierer til dels mye mellom dagene fisken selges og når på dagen det skjer. Det er derfor ikke mulig å sette en spotpris ved slaktetidspunktet for de mange ulike kategoriene og vektklassene som eksisterer i havbruket uten at flere aktører vil oppleve å bli beskattet for en inntekt de ikke har – stikk i strid med løftene fra statsministeren og finansministeren.

I tillegg til at det ikke eksisterer en spotmarkedspris på slaktetidspunktet, må et eventuelt normprisråd trekke i fra kostnader som oppstår mellom merdkanten og pakkerikanten for å sette en skatteavregningspris som varer til markedsverdien ved merdkanten. Dette er kostnader knyttet til blant annet ilandføring, transport, slakt og pakking. I tillegg må det settes en rekke normpriser som tar utgangspunkt i de ulike kvalitetene, vektklassene, produktklassene og sertifiseringene. Deretter må normprisene tilpasses de geografiske områdene hvor laksen produseres, og organisasjonsform. Arbeidet vil bli svært krevende og nytteverdien lav eller ikke-eksisterende da alternativet er at skattemyndighetene enkelt kan kontrollere at de faktiske prisene selskapene oppnår og kostnadene de belastes er i tråd med regelverket.

Sjømat Norge vil derfor advare sterkt mot at det opprettes et normprisråd som skal sette normpriser og normkostnader, og deler departementets vurdering i lovproposisjonen til Stortinget, Prop. LS 78 (2022-23), der departementet avviser slike kostnadsmessige

sjablongfradrag (normkostnader), blant annet med den begrunnelse at «det er et mål at grunnrenteskatten skal treffe mest mulig presist⁷». Departementet forslår derfor «at aktørens egne kostnader legges til grunn. Sjablongfradrag vil generelt medføre risiko for at skatteplikten for det enkelte skattesubjekt gir for store avvik fra selskapets reelle overskudd. Sjablongfradrag for kostnader er heller ikke benyttet i grunnrenteskattene for vannkraft eller petroleum⁸». Videre påpekes at «inntekter og kostnader for aktiviteter etter merdkanten (vil) hensyntas i markedsverdien ved fastsettelse av bruttoinntekten i grunnrenteskatten⁹».

Det er stor variasjon i kostnader mellom selskapene knyttet til ilandføring, transport og slakt. Noen har kort avstand til slakteriet, mens andre har lang. Noen har lange kontrakter på brønnbåt eller bløggébåt. Andre kjøper nødvendig kapasitet i spotmarkedet. Slaktekostnaden vil også variere fra slakteri til slakteri, avhengig av utnyttelse av kapasitet, hvilke type investeringer som er gjort, og effektivitet. Det vil også være stor forskjell på kostnaden for emballasjen avhengig av nærhet til ekstern produsent eller om man produserer emballasjen selv. Skal man sette presise priser der man unngår å beskatte næringen for inntekter de ikke har, må prisene settes på lokalsjonsnivå og slakterinivå. Til informasjon er det over 40 slakteri i Norge og nærmere 1000 oppdrettslokalteter med varierende avstand til slakteri og ulik bruk av transport.

Dette viser hvor vanskelig det vil være for et prisråd å oppfylle statsministeren og finansministerens uttalelser om at næringen skal beskattes av reelle priser, og den prisen fisken har når den er tatt opp fra merden.

2.1.1. Særlig om spotsalg av bearbeidede produkter

I tillegg til ordinært spotsalg og ordinært spotsalg fra integrerte selskaper, er det også spotsalg av bearbeidede produkter. For sistnevnte er det en rekke ulike priser avhengig av hvilket marked produktet skal til, hvilken valuta salget skjer i, ulike tollsatser, ulike produkter, transportkostnader, mv. I tillegg vil prisen på bearbeidede produkter avhenge mye av hvilken markedsføring og 'branding' det enkelte selskap gjør. Merverdien av markedsføring, bearbeiding og transport, mv. skal som kjent ikke inngå i den grunnrentepliktige inntekten.

Sjømat Norge mener det vil være uhensiktsmessig og svært vanskelig for et normprisråd å fastsette en normpris på bearbeidede produkter. Normprisrådets tilbakeregning til en riktig pris ved merdkanten vil bli svært komplisert, byråkratisk og tidkrevende.

Sjømat Norge vil advare mot opprettelsen av et normprisråd og mener fastsetting av skatteavregningsprisen for spotsalg bør gjøres av selskapene selv, slik som i 2023.

⁷ Prop. 78 LS (2022-2023), side 49.

⁸ Prop. 78 LS (2022-2023), side 49.

⁹ Prop. 78 LS (2022-2023), side 49.

2.1.2. Særlig om ørret og regnbueørret

Høringen fra departementet forklarer i liten eller ingen grad hvordan normpriser for salg av ørret og regnbueørret skal skje. Det finnes ikke en Fish Pool Forward eller en likvid markedsplass for ørret og Finansdepartementet har ingen nærmere orientering om hvordan skattemessig pris for ørret er tenkt behandlet.

Sjømat Norge anbefaler at fastsetting av skatteavregningsprisen for salg av ørret og regnbueørret gjøres av selskapene selv, slik som i 2023.

2.2. Skatteavregningspris for fastpriskontrakter og avtaler om finansiell sikring

2.2.1. Særlig om fastpriskontrakter for ikke-bearbeidede produkter

Store deler av volumet laks som selges, selges på fastpriskontrakter frem i tid. Børsnoterte havbruksselskap står anslagsvis for 60 – 70 % av det totale volumet, og det er trolig rimelig å anta at det er noenlunde likt i bransjen. Ut fra dette kan vi utlede at kontraktsvolumet er betydelig, og ligger på anslagsvis på 30-40 %. For bearbeidet laks er det rimelig å anta at mye er på kontrakt. Kontraktsmarkedet er også en avgjørende driver bak sysselsettingen i havbruksnæringen.

Sjømat Norge merker seg at departementet har lyttet til argumentene fra havbruksnæringen om at avtalt pris for levering av fisk frem i tid kan avvike mye fra den løpende spotmarkedsprisen på slaktetidspunktet. Det er positivt. Hadde forslaget blitt gjennom som først foreslått ville det fått store konsekvenser for norsk bearbeiding og sysselsettingen langs kysten.

Om skatteavregningspriser for fastpriskontrakter skriver departementet på side åtte i høringsnotatet at *«Et formålstjenlig og egnet utgangspunkt vil for eksempel være fremtidsprisene på Fish Pool, som forklart under. Skatteavregningspriser for fastpriskontrakter fastsatt av prisrådet vil gi forutsigbarhet for selskapene samtidig som det vil være svært ressursbesparende både for selskapene og skattemyndighetene.»*

Fish Pool sine fremtidspriser tar utgangspunkt i sløyd fisk av Superior kvalitet (HOG) med vektklasse 3 – 6, pakket i boks med levering i Oslo. Variasjonen i kvalitet, vekt og produksjonsform/sertifisering varierer, men fanges ikke presist opp av Fish Pool.

Det er også relativt sjeldent at enkeltmåneder handles på Fish Pool. I stor grad er det kun kontrakter på et halvt eller ett år som inngås. Forwardprisene per måned settes derfor i all hovedsak av medarbeidere i Fishpool slik at snitt av forwardpriser stemmer overens med pris på sist handlede perioder. Medarbeidere i Fishpool sin oppfatning om riktig prisvariasjon i fremtidsperiodene er altså førende for hvordan forwardkurven ser ut. Næringens erfaring er at Fishpool sin prislinje gjennom året er flatere enn markedets prissyn.

På side 10 i høringsdokumentet skriver departementet at *«Prisrådet vil i utgangspunktet verdsette all laks, ørret og regnbueørret til spotmarkedspris på slaktetidspunktet, fordelt på kvalitet og vektklasse. For fastpriskontrakter kan det så fastsettes et tillegg eller fratrukk i skatteavregningsprisen, tilsvarende forskjellen mellom spotmarkedspris ved slakt og fremtidsprisen på tidspunktet kontrakten ble inngått, se eksempel i figur 2 under.»*

Slik vi leser høringen på dette punktet skal man avregne en Oslo-pris (kontrakt) på en SUP HOG 3 – 6 mot f.eks. en Senja-pris (spot) av samme kvalitet og vekt. Det vil gi feil pris.

Når man skal flytte prispunktet fra f.eks. Paris til Oslo og deretter tilbake til merdkanten, møter man flere problemstillinger. Blant annet er det forskjeller i transportkostnadene fra slakteri til Oslo mellom selskapene. Både geografiske forskjeller og sesonsvariasjoner. Det samme gjelder for transport innad i Europa. Selskaper sør i Norge har gjerne en tredjedel av kostnadene til selskaper i nord. Hvilke typer avtale man har med transportør betyr også mye, og om man kjøper man transporten på spot eller har man inngått kontrakt for en periode.

Sjømat Norge oppfatter at departementet mener at NASDAQ Salmon Index er en fornuftig referansepris for kjøp fra Oslo. I tillegg til overnevnte argumenter mot volumet på Fish Pool er det nødvendig å opplyse om at indeksen opererer med normkostnader for leveranser til Europa med lastebil. Disse normkostnadene spriker voldsomt i forhold til faktiske transportkostnader. Normkostnadene til NASDAQ baserer seg utelukkende på levering av en full lastebil med fersk laks til et enkelt punkt i et land, f.eks. Berlin i Tyskland. Dette hensyntar da ikke variasjonen i kostnad om leveransen leveres i Hamburg eller Munich.

Normkostnadene tar heller ikke høyde for de hyppige endringer i fuel-tillegg fra transportørene grunnet store svingninger i drivstoffprisen, fyllingsgrad av last på bil, eller kostnader forbundet med ekspress løp og dobbelt sjåførbelegg.

Tabellen under illustrerer forskjell i faktiske kostnader sammenlignet med normkostnadene til Spania for et tidsrom i 2023.

	Normkost NASDAQ	Faktisk salgskostnad	Differanse (NOK/kg)
Uke 12	3,1	6,64	3,54
Uke 13	3,1	4,89	1,79
Uke 14	3,1	5,23	2,13
Uke 15	3,1	5,03	1,93
Uke 16	3,1	4,76	1,66
Uke 17	3,1	5,01	1,91
Uke 18	3,1	4,23	1,13

25-30 % av norsk laks selges til markedet som kun kan nåes med fly, og kostnadene for transport med fly har vesentlig større svingninger enn transport med bil.

Sjømat Norge vil understreke at transportmarkedet er også et transparent marked hvor det vil være enkelt for skattemyndighetene å gjennomføre stikkkontroller av kostandene oppdretterne oppgir for fastsetting av skatteavregningsprisen ved merdkanten.

Sjømat Norge mener at problemstillingene som er belyst over viser at det ikke kan/bør fastsettes normpris for fastpriskontrakter.

2.2.2. Særlig om fastpriskontrakter for bearbejdede produkter

Som nevnt over handles mye av de bearbejdede lakse-, ørret- og regnbueørretsproduktene på kontrakter. Denne dele av havbruksnæringen er viktig da den, sammen slakteriene, representerer den store sysselsettingsmotoren langs kysten.

I de tilfellene hvor man har første prispunkt ved levering av bearbejdet produkt til sluttkunde, vil det være svært vanskelig å sette en korrekt normpris ved pakkerikanten eller merdkanten. I en slik kontrakt vil det være så mange ulike elementer å ta hensyn til at Sjømat Norge ikke ser det hensiktsmessig at dette gjøres av et normprisråd.

Sjømat Norge mener de alminnelige reglene der den grunnrenteskattelikte beregner og egenfastsetter markedsverdien ved merdkanten bør legges til grunn, slik som gjøres i dag for skattemeldingen, og som skattemyndighetene på vanlig måte kan kontrollere, jf. skatteloven § 13-1 og OECDs retningslinjer om internprising.

2.3. Fastsettelse av ukentlige normpriser for salg på spot

Departementet foreslår at prisen for laks, ørret og regnbueørret fastsettes for et bestemt tidsrom, av en bestemt kvalitet, vekt, eventuelt differensiert også etter andre parameter som rådet finner hensiktsmessig. Det foreslås at rådet i utgangspunktet fastsetter skatteavregningspriser etterskuddsvis og fire ganger årlig, etter utløpet av hvert kvartal. Rådet kan likevel fastsette oftere eller sjeldnere hvis det finner det hensiktsmessig. Etter forslaget skal skatteavregningsprisen normalt fastsettes for den enkelte uke, men her har prisrådet myndighet til å gjøre selvstendige vurderinger så lenge det ikke oppfattes urimelig.

Sjømat Norge vil påpeke at departementets metodikk vil gjøre det vanskelig for de børsnoterte selskapene å opplyse markedet om skatteeffekten parallelt med at kvartalsrapportene offentliggjøres.

Sjømat Norge viser til MOWI ASA sitt høringssvar¹⁰ om normpris i forbindelse med høringen av regjeringens forslag til grunnrenteskatt på havbruket. Her beskrives godt de store prisvariasjonene i laksemarkedet:

«Spotmarkedet for laks er kjent for å være svært volatil fordi prisene kontinuerlig beveger seg basert på forholdet mellom tilbudet og etterspørselen av laks. Etterspørselen er ganske jevn gjennom året med topper inn mot påske og jul for enkelte segmenter og markeder. Tilbudet endrer seg derimot i langt større grad og av mer komplekse årsaker.

Tilbudet av laks bestemmes i all hovedsak av biologi og myndighetenes reguleringer. Det vil alltid være økonomisk gunstig å produsere størst mulig volum innenfor de reguleringene og biologiske begrensningene som er rådende for den enkelte oppdrettslokalitet. For å maksimere produksjonen innenfor den maksimale tillatte biomassen (MTB) vil oppdretterne ønske å slakte et volum tilsvarende produksjon/tilvekst. Tilveksten varierer med temperatur og er høyest på sommer/høst og lavest på

¹⁰ [Mowi Høringssvar Grunnrenteskatt Normpris \(1\).pdf](#)

vinter/vår. Dette fører til et lavere tilbud på vinter/vår og høyere tilbud på høsten. I tillegg vil tilbudet påvirkes av andre biologiske faktorer som sykdom og lakselus. Dette kan føre til uventet stort tilbud i enkelte perioder som følge av press for å slakte ut fisk med biologiske problemer, og tilsvarende lavt tilbud i etterfølgende perioder. »

Med andre ord vil faktisk pris variere fra time til time og dag til dag, noe som vil gjøre at den faktiske oppnådde prisen vil avvike fra gjennomsnittlig normpris på ukenivå, og enda mer hvis normprisen settes utover en uke. Det øker risikoen betraktelig for at havbrukselskapene særbeskattes for en inntekt de ikke har.

Under finnes en liste over eksempler som illustrerer de store avvikene mellom oppnådd salgspris avhengig av hvilken dag man slakter og selger i samme uke. Vi har avgrenset til å bare se på en størrelse (4-5kg SUP) for uker i 2023. Lignende eksempler finnes for alle de øvrige kvalitetene i samme ukene. Mindre oppdrettere vil ha høyest risiko for urimelige utslag, ettersom mange typisk kun slakter fisk 1-2 dager i uken.

UKE	Pris tidlig uke	Pris sen uke	Differanse (NOK/kg)
Uke 12	121,02	112,52	8,5
Uke 13	113,36	117,48	-4,12
Uke 14	111,15	117,09	-5,94
Uke 15	117,87	126,47	-8,6
Uke 16	120,43	125,49	-5,06
Uke 17	101,5	122,58	-21,08
Uke 18	111,79	101,57	10,22

3. Prisrådet, sekretariatsfunksjon, saksbehandlingsregler og klage

Sjømat Norge er som kjent imot at det opprettes et normprisråd for havbruk. Dersom det likevel opprettes, mener vi at det bør være en forutsetning at rådet også inkluderer medlemmer med praktisk erfaring fra næringen. Departementet legger til grunn at rådet bør bestå av jurister, økonomer og personer med markeds kunnskap, i tillegg til at det er «en fordel med kunnskap om internprising». Sjømat Norge vil understreke at et slikt fagorgan må inkludere operativ erfaring fra næringen og at det også må ha kompetanse på internprising.

Departementet foreslår at sekretariatsfunksjonen til normprisrådet legges til Fiskeridirektoratet. Sjømat Norge støtter som kjent ikke at det opprettes et normprisråd. Dersom det likevel opprettes mener vi at Fiskeridirektoratet kan være et egnet sted å legge sekretariatsfunksjonen. En slik løsning krever i så fall at man sørger for at direktoratet besitter kompetanse på prisfastsetting. Vi er ikke kjent med at direktoratet har slik kompetanse i dag.

Sjømat Norge er derimot svært skeptisk til at klagebehandlingen legges til samme direktorat. For det første kan vi ikke se at departementet i tilstrekkelig grad har drøftet hvordan en slik løsning ivaretar forvaltningslovens utgangspunkt med reell to-instansbehandling.

Videre kan vi ikke se at departementet har tatt inn over seg kompleksiteten i omsetning og prissetting av oppdrettsfisk. Departementet skriver at det «kan» bli «behov for å styrke klagesaksenheten i direktoratet, dersom klagebehandlingen legges dit». Det er ingen vurdering av i hvilken grad den eksisterende klagesaksenheten har kapasitet eller kompetanse til å behandle

klager på fastsatt normpris. Sjømat Norge mener at en klageinstans må ha samme kompetanse tilgjengelig som den departementet legger til grunn at normprisrådet skal besitte, herunder kunnskap om internprising.

Departementet er etter vår oppfatning den naturlige klageinstansen i et slikt foreslått system. Det er også løsningen som er valgt for petroleum. I tillegg mener vi at det i likhet med petroleumssektoren bør åpnes for at klager kan kreve at prisfastsettelsen skal forelegges et sakkyndig utvalg før den behandles av klageinstansen. Sjømat Norge mener et sakkyndig utvalg kan gi et eventuelt klageorgan et bedre grunnlag for å behandle klagen. Vi kan ikke se at det er et mindre behov for oppdrettsnæringen å sikre et klageorgan et bedre behandlingsgrunnlag enn det som er tilfellet i petroleumsnæringen. Som vi har vist over er kompleksiteten i produkt og avtalevilkår fremtredende i havbrukssektoren. Når forslaget om ikke å gi rett til å kreve et sakkyndig utvalg i klagebehandlingen sees i sammenheng med den manglende drøftelsen av hvordan man sikrer kompetanse på prisfastsetting i den foreslåtte klageordningen er det særlig grunn til bekymring.

I utkast til regulering av klageadgangen i forskriftens § 19-5-5 første ledd siste punktum fremgår det at «*De øvrige parter skal underrettes om klagen og ha anledning til å slutte seg til klagesaken selv om de ikke har krevet overprøving innen fristens utløp.*»

Det er ikke presisert hva departementet mener med «*de øvrige parter*», men det er nærliggende å legge til grunn at det er de øvrige selskapene som er omfattet av den samme fastsatte normprisen som det klages over. Det er videre ikke fastsatt frist for orientering om at det har kommet inn klage, eller frist for «*øvrige parter*» å slutte seg til klagen. Dette er spørsmål som burde ha vært adressert i høringen og innarbeidet i forskriftsutkastet.

Hvilke opplysninger man vil få tilgang til dersom man slutter seg til en klage er heller ikke behandlet i høringsdokumentet. Skal de alminnelige reglene om partsinnsyn gjelde, eller vil man få tilgang til informasjonen i klagen. En slik klage kan inneholde opplysninger den enkelte produsent ikke ønsker at konkurrentene skal få tilgang til. Hvordan dette skal forstås og håndteres er ikke problematisert i departementets høringsnotat eller regulert i utkastet til forskriftstekst. Her er det både mulige konkurranserettslige aspekter, og spørsmål om det blir en reell klageadgang ved en overhengende fare for at sensitiv kommersiell informasjon deles ved en eventuell klage. Dette er spørsmål som må utredes, vurderes og være gjenstand for høring før det konkluderes.

Sjømat Norge anbefaler som kjent at myndighetene evaluerer erfaringene med regelverket næringen forholder seg til i 2023 før man vurderer nye tilpasninger.

5. Rapporteringskrav

Sjømat Norge vil igjen understreke at vi mener opprettelsen av et normprisråd for normprisfastsettelse av laks, ørret og regnbueørret er unødvendig, kostnadsdrivende og byråkratisk. Rapporteringskravene som stilles havbruket er ett eksempel på byråkratiet som med forslaget veltes over på små-, mellomstore- og store oppdrettere i Norge. Rapporteringskravene, normprisrådet og byråkratiet som skapes er med å redusere oppmerksomheten og ressursene næringen i dag bruker på å skape verdier, flere jobber og vekst.

Det alminnelige skatterettslige utgangspunkt i Norge er at skattlegging skal bygge på skattyters foretatte disposisjoner og transaksjoner. Dette betyr, som regjeringen presiserer i sin

lovproposisjon om grunnrenteskatt, Prop. 78 LS (2022-23) «at skattyters fakturerte priser normalt legges til grunn ved skattefastsettingen av brutto salgsinntekt». Dette er et viktig prinsipp i skatteretten, fordi det gir næringslivets utøvere trygghet for at skattene blir basert på faktiske priser. Skattemyndighetene har hjemmel til å gripe inn i situasjoner hvor det er interessefelleskap mellom partene, og vil da også kunne anvende skjønn basert på markedsvurderinger. Sjømat Norge er innforstått med at det vil kunne oppstå særlige kontrollbehov ved innføring av ulike skattesatser innenfor en omfattende og komplisert verdikjede, men kan vanskelig se at denne selvpålagte utfordring fra myndighetene kan rettferdiggjøre avvik fra innarbeidede skatteretts- og rettferdighetsprinsipper.

Departementet foreslår i ny § 19-5-7 at «enhver som ved fastsetting av grunnrenteskatt etter skatteloven § 19-4, vil få skatteavregningspris etter skatteloven § 19-5 tredje ledd lagt til grunn, er pliktig til å gi alle opplysninger som kreves for fastsetting av slik skatteavregningspris. Vedkommende skal også av eget tiltak gi ytterligere opplysninger dersom disse må antas å være av betydning for verdsetting av laks, ørret og regnbueørret etter skatteloven § 19-5 tredje ledd.»

Havbruksnæringen er ingen homogen næring. Det er heller ikke produktene næringen selger til sluttbruker. På en normal dag kan det selges opp mot 500 ulike produkter. Disse sendes kundene på ulikt vis – enten med båt, fly eller trailere. Prisen per produkt varierer. Det samme gjør prisen på frakt.

Departementet foreslår i § 19-5-7 (2) at «opplysninger om salg m.v. av laks, ørret og regnbueørret kan bl.a. kreves gitt på særskilt prisoppgevingskjema som fastsettes av departementet.» Overtredelse av regelverket er forbundet med risiko for tvangsmulkt. Den foreslåtte ordlyden er for generell og uklar.

6. Oppsummering

Vi har i overnevnte tekst vist at forslaget fra regjeringen innebærer en høy risiko for at oppdrettsselskapene må betale skatt av en inntekt de ikke har, og at risikoen kan være systematisk. En del av risikoen stammer fra forslaget om ukentlig normering av prisen på laks, ørret og regnbueørret, men også normeringen av kostnader og verdiskapningen. Dette er en risiko vi mener burde vært undersøkt nærmere før forslaget ble sendt på høring. Vi viser i den sammenheng til utredningsinstruksen 2.1.4.

Vi har også vist at dagens lovverk er tilfredsstillende gjennom å vise til at priser på gass ikke normeres. Kompleksiteten i gass er mindre enn hva som er tilfellet for oppdrettslaks, ørret og regnbueørret. Dette er eksemplifisert med utgangspunkt i Finansdepartementets liste av 2006.

Rettsikkerheten til næringsaktørene er heller ikke ivaretatt på en tilfredsstillende måte. Organiseringen og reguleringen av rapportering, prisfastsettelse og klage er for generell. I tillegg har vi vist at de konkurransemessige og markedsrelevante delene av forslaget burde vært utredet, jf. Utredningsinstruksen 2.1.4.

Sammenligningen av petroleum med laks, ørret og regnbueørret er en grov forenkling som vi har eksemplifisert i teksten over.